

АКЦІЯ "ВІСЛА"

**Відзначення 50-річчя депорташії
українського населення
з Лемківщини, Бойківщини, Надсяння,
Холмщини та Підляшшя**

Торонто, 1996/97

*Народ, який не знає своєї історії,
приречений її повторювати*

Акція "Вісла" перервала наше понад тисячолітнє перебування над Сяном, Бугом і в Бескиді. Це були єдині землі, на яких ми жили -- спершу як слов'янські племена, пізніше як русині княжої Руси, а далі як русини та українці. Це була завжди наша земля, а іншої ми не знали. Ми завжди були там у себе вдома. 1947 року з тої прадідівської землі нас прогнано -- кого куди: одних на Схід, інших на північ і захід. Ми втратили наші хати, наші церкви та праштурів могили, наше надбане працею століть добро. А наш народ назавжди втратив найдалі на захід висунуту частку своїх земель і свого етносу.

Стався етноцид, над яким на довгі роки залягло глухе мовчання. Наші вороги мовчали, бо так їм було краще. Але мовчали і ми -- хто примушений мовчати, а хто лінівий та недолугий, щоб заступитися за своє.

50-ліття акції "Вісла" є добра нагода, щоб правду про цю трагедію усвідомити вповні нам самим і донести її до відома нашим співвітчизникам і чужинцям. І голосно про неї казати не тому, щоб сіяти розбрат та ненависть, але щоб навчені минулим, ніколи ми не дозволили, щоб нові акції вісла зготовлено нам у майбутньому.

Світовий Конгрес Українців

UKRAINIAN WORLD CONGRESS
CONGRESS MONDIAL UKRAINIEN
CONGRESSO MUNDIAL UCRAIANO

2118-A Bloor Street West, Toronto, Ontario, Canada, M6S 1M8 Tel.: (416) 762-1108 Fax: (416) 762-8081

Звернення

Президії Секретаріату Світового Конгресу Українців у 50-ту річницю "Акції Вісла"

Багато горя зазнав наш народ від окупантів, які на протязі століть приходили на наші землі. Одною з таких трагедій останнього часу, це ганебна "Акція Вісла".

В 1947 році комуністичний уряд Польщі раз на завжди хотів розв'язати проблему корінного українського населення у межах сучасної польської держави.

Жорстоким терором та насильством депортував біля 150 тисяч українців з українських етнічних земель Підляшша, Надсяння, Лемківщини та Бойківщини. Знишили багато церков, пам'яток культури, але українського духа в народі знищити не змогли.

Сьогодні українська громада в Польщі під проводом Об'єднання Українців у Польщі добре зорганізована та сильна. Вже від довгих років вона робить старання, щоб уряд Польщі засудив політику попереднього комуністичного уряду, ганебну - "Акцію Вісла", як злочин проти українського народу. Президія Секретаріату СКУ завжди піддержувала становище ОУП. Ми з признанням схвалили рішення Сенату Польщі, який вже в 1990 р. засудив "Акцію Вісла". На жаль не зробив це уряд Польщі.

Тепер, в 50-річчя цієї трагедії знову звертаємося з закликом до Президента, Сойму та уряду Польщі засудити "Акцію Вісла" і згідно з міжнародними законами вибачитися перед потерпілими та призвати їм відповідне відшкодування.

Звертаємося до Президента та уряду України, щоб підтримав оправдані вимоги української громади Польщі. Уважаємо, що задля добросусідських відносин між державами Польщі та України справа ця мусить бути позитивно розв'язана.

Просимо Всі наші складові організації, центральні, країові та громадські проводи активно підтримати заходи ОУП.

У 50-ту річницю клонимо наші голови у пошані всіх тих, що потерпіли від "Акції Вісла".

Звертаємося до українців у всіх країнах нашого поселення, щоб гідно відзначили цю трагічну подію в історії нашого народу.

Президія Секретаріату
Світового Конгресу Українців

Листопад, 1996 р.

UKRAINIAN CANADIAN CONGRESS
TORONTO BRANCH
КОНГРЕС УКРАЇНЦІВ КАНАДИ
ВІДДІЛ ТОРОНТО

До Об'єднання Українців "Закерзоння"

Високоповажані Пані та Панове!

Конгрес Українців Канади, відділ Торонто, вітає Об'єднання Українців "Закерзоння" із створенням Вашої організації. КУК вповні піддержує Ваші стремління і Вашу працю знаючи, що таке усвідомлююче завдання дуже потрібне в західних державах.

Світ про жертви насильної депортациї з рідних земель України нічого не знає, чи може не хоче знати, наше і Ваше завдання є донести до свідомості світу, про брутальну операцію етнічної чистки яка отримала гасло "Віслा". Ціль акції "Віслі" була засимілювати українське населення в польській масі. Ми віримо що український народ долучиться до Вашої праці щоб подати правдиві історичні факти.

Віримо, що сліози і терпіння, які пережив наш народ під час депортациї українського населення від Лемківщини, Надсяння, Холмщини та Підляшшя і увязнені концентраційному таборі в Явожні, навіть Богом не будуть прощені.

Вітаємо Вашу працю і бажаємо Вам багато успіхів у Ваші коресні праці для добра Українського народу.

За Управу Відділу

М. Шкамбара

Марія Шкамбара
голова

П. Бубела

Петро Бубела
секретар

Акція "ВІСЛА"

Євген МІСИЛО

АКЦІЯ "ВІСЛА"

28 квітня 1947 р. 6 дивізій Війська Польського (ВП) оточили села, населені українцями. Одночасно підрозділи НКВД та чехословацької прикордонної сторожі заблокували східній та південний кордони Польщі. О 4-ій годині ночі Оперативна Група "Вісла" під командуванням заступника шефа Генерального Штабу ВП бригадного генерала Стефана Моссора розпочала виселення 150 тис. українців до воєводств північної та західньої Польщі. [...]

Після завершення війни та встановлення нового польсько-радянського кордону, з більш як п'ятимільйонної української громади, котра мешкала в Другій Речі Посполитій (Польщі між I і II світовою війнами. — прим. перекл.), залишилося майже 700 тис. осіб, що населяли прикордонні повіти Краківського, Ряшівського, Люблінського та Білоцерківського воєводств. [...]

Українське населення на цих землях не було прийшим елементом. Ця земля була для українців символічним історичним, культурним, релігійним, мовним прикордонням. Дуже природними були взаємопливи з польською культурою, одночасно існувало прагнення до самоідентифікації. На відміну від поляків із Кресів, зміна кордонів для українців не означала зміни підданства, а переселення - повернення до Вітчизни. Реальною вітчизною була земля від віку батьківська. Усвідомлення цього стало незабаром одним з головних чинників, що утруднювали прийняття колективного рішення про виїзд з Польщі. [...]

У кінці липня - на початку серпня 1945 р. було остаточно сформульовано польську національну політику щодо українців на десятиріччя. Польський уряд став перед дилемою: визнати право українського населення залишитися в Польщі на умовах рівноправ'я і пошани до національних прав, чи, ламаючи принцип добровільності, зазначений в умовах, виселити його цілком із застосуванням сили.

Що стало вирішальним у виборі, як відомо, другого варіанту? Безсумнівно, найістотнішим чинником було обрання польськими комуністами сталінської моделі національної політики: примусові переселення, застосування принципу колективної відповідальності, - ось засоби розв'язання проблем непокірних національних груп. [...]

З вересня 1945 р. уряд Польщі, ламаючи заяву, прийняту на варшавській конференції (з представниками українського населення. - прим. ред.), скерував на заселені українцями території 3 дивізії піхоти, метою чого було

проведення примусового виселення українців з Польщі до СРСР. Методи, котрі застосували армія та органи МГБ своєю брутальністю нерідко навіть перевищували застосовані в майбутньому в ході операції "Вісла". Антигуманний характер їх частково пояснюється тим, що на переселенську акцію свідомо було спрямовано підрозділи Війська Польського, сформовані з поляків, які походили з колишніх східніх воєводств Речі Посполитої, особливо Волині. [...]

Порушення принципу добровільності дозволило виселити в період від вересня 1945 до липня 1946 р., саме до часу припинення чинності угоди про обмін населенням між Польщею та СРСР, понад 260 тис. українців. Всього від початку акції до СРСР було переселено 482 661 особу. Уникнути цього вдалося, згідно з офіційними статистичними підрахунками, що проводилися переселенською комісією, 3239 родинам, тобто 14 325 особам. Вже невдовзі ці дані виявилися применшеними принаймні на 140 тис. осіб.

Аналіз протоколів Політичного Бюро ЦК Польської Робітничої Партиї, Державної Комісії Безпеки, щоденних рапортів Генерального Штабу ВП та документів з архіву президента Б. Берута дозволяє стверджувати, що серед основних проблем тогочасної національної політики проблемою принципової важливості було прагнення до остаточного розв'язання українського питання в існуючих до сьогодні етнічній та територіальній формах. Воно мало бути розв'язане шляхом примусового виселення українців на німецькі території, при одночасній фізичній ліквідації УПА. Всупереч пануючим до сьогодні стереотипам, багато років поширюваних військовою історіографією, такий вибір не мав ані найменшого зв'язку зі смертю віце-міністра оборони,

Акція "Вісла"

ФАКТИ

- Час: 28 квітня 1947 - 28 липня 1947
- Кількість війська:
 - > 5 піхотних дивізій Війська Польського
 - > 1 дивізія внутрішніх військ (KBW)
 - > 1 саперний полк
 - > 1 автополк
 - > 1 полк міліції
 - > 1 летунська ескадра
 - > 2200 прикордонників
 - > 1000 членів залізничних військ (SOK)
Разом: 20 000 жовнірів
 - > Кілька тисяч радянських і чехословацьких військ
- Кількість ешелонів з депортованими: 509
- Депортовано: понад 150 000 українців

Акція "ВІСЛА"

генерала К. Свєрчевського, ані з реальною загрозою безпеці держави з боку збройного українського підпілля. [...]

Дуже характерним є факт, що радикалізація намірів польської адміністрації супроводжувалася виразним спадом активності українського підпілля, котре, згідно з інструкціями командування, переходило до глибокої конспірації. [...]

У січні 1947 р. Генеральний Штаб ВП розпочав інтенсивні готовання до виселення українського населення. Військові підрозділи, що діяли у південно-східних воєводствах Польщі, отримали наказ скласти списки українських та змішаних родин. Через місяць заступник начальника Генерального Штабу ген. С. Москор опрацював спеціальний рапорт для міністра оборони, що містив виразно сформульований задум виселення українців "окремими родинами, з розпорощенням по Воз'єднаних Землях, де вони швидко асимілюються". 27 березня конкретний план акції виселення, коротко викладений ген. Москором на засіданні Державної Комісії Безпеки, було затверджено і передано Політичному Бюро ЦК ПРП. Наступного дня загинув у засідці, організованій сотнями "Хрина" та "Стаха", ген. Свєрчевський. Буквально через кільканадцять годин, 29 березня 1947 р. на спеціальному засіданні Політичного Бюро (...) було вирішено:

"1. Швидкими темпами переселити українців та змішані родини на Воз'єднані Землі (перш за все до Пн. Прусії), не утворюючи компактних груп і не більше, ніж 100 км від кордону.

2. Операцію виселення узгодити з урядами Радянського Союзу та Чехословаччини. (...)"

Аналіз акції "Вісла" з перспективи років не залишає сумніву, що крім ліквідації УПА, вона мала на меті перш за все ліквідацію української національної меншини в Польщі. Про це свідчать, окрім критеріїв, застосованих при виселенні, а пізніше при розселенні українців (...), також і: брутальна форма виселення (завжди о 4-ій ночі, три години на спакування доробку всього життя), арешт та ув'язнення без судових вироків на кілька років інтелігенції, духовенства, кожної особи, підозрюваної в нелояльності, у таборі Явожно; транспортування на західні землі та оселення під суворим наглядом УГБ, заборона проживання у містах, позбавлення можливості навчати дітей української мови, брак доступу до книг і преси на рідній мові, заборона будь-якої культурно-освітньої діяльності, постійний поліційно-адміністративний контроль.

Шляхом ліквідації Греко-Католицької Церкви, застосування щодо священиків репресій, а також переслідування віруючих цього обряду, котрі чинили спроби відновити цю практику, українців змушували переходити в інші віровизнання, позиція котрих у національному питанні була в кращому випадку неприхильною.

Всі акції супроводжувалися створенням цілої системи адміністративно-правових перепон, що мали на меті унеможливити повернення українців до місцевостей, звідки вони були виселені. Це мало запобігти не лише відтворенню УПА, але й українського національного питання в попередньому етнічному та територіальному аспектах.

Служити цьому мало, з одного боку відповідне законодавство, що зобов'язує посьогодні (наприклад декрет від 27 липня 1949 р., котрим українці позбавлялися права на господарства, рухоме та нерухоме майно, залишене ними в ході примусових виселень в 1947 р.). З іншого боку - шляхом проведення інтенсивної осадницької акції на

українських господарствах, в якій ставилося завдання досягнути "репопулізації південно-східних кресів" (поняття це є постійно вживане в сучасній політичній термінології). Через це усіх українців, що чинили спроби повернутися до власних господарств, навіть коли вони не були заселені польськими осадниками, виселювано повторно; а коли така спроба припадала на 1947-1948 рр., це закінчувалося ув'язненням у таборі (...).

Тепер уже важко, навіть приблизно, окреслити втрати, котрі потягнуло за собою виселення українського населення. (...) Незлічені також втрати, наслідки яких відчуваються по сьогодні: фізичні та моральні страждання тисяч людей, вигнаних з власних господарств назавжди; укорінення внаслідок свідомої пропагандистської політики облудного, кривдного, що тяжить над наступними поколіннями, стереотипу українця; безповоротне знищення багатої, а подекуди й унікальної матеріальної та духовної культури.

Скорочений редакцією варіант статті "Українці у Польщі (1944-1947: Генеза акції "Вісла".

OPERATION "WISLA" (1947) - a code name of the military operation of deportation of the entire Ukrainian population remaining within the new borders of the Polish state from their native lands to the western territories acquired by Poland from Germany after W.W.II. More than 150,000 Ukrainians were subject to this forceful expulsion. Over 20,000 military personnel were involved, equipped with artillery, personnel carriers, and planes in this forgotten ethnic cleansing operation in post-war Europe.

1947 kwiecień 16, Warszawa. — Projekt organizacji akcji specjalnej "Wschód"

Ścisłe tajne

I. Zadanie

Rozwiązać ostatecznie problem ukraiński w Polsce. W tym celu:

- a) Przeprowadzić w porozumieniu z Państwowym Urzędem Repatriacyjnym ewakuację z południowego i wschodniego pasa przygranicznego wszystkich osób narodowości ukraińskiej na ziemie północno-zachodnie, osiedlając je tam w możliwie najrzadszym rozproszeniu.
 - b) Ewakuacją będą objęte wszystkie odcienie narodowości ukraińskiej z Łemkami włącznie, jak również mieszane rodziny polsko-ukraińskie.
 - c) Na obszarze głównego siedliska band, w południowo-wschodnim cyplu państwa (rejon Sanoka) ma być przeprowadzona ewakuacja całkowita, obejmująca również polską ludność cywilną, bez względu na przynależność zawodową, społeczną czy partyjną. Ten teren będzie w przyszłości zaludniony osadnictwem wojskowym.
 - d) Akcja ewakuacyjna ma być przeprowadzona w terminie jak najkrótszym (o ile możliwe w ciągu 4-ch tygodni) ze względu na konieczność obsiania gruntów przez nowych osadników na terenach nowego osiedlenia.
 - e) Równocześnie z akcją wysiedlania ma być przeprowadzona akcja ofensywnego zwalczania band UPA, które po ukończeniu ewakuacji muszą być bezwzględnie wytepine.
- [...]

Minister bezpieczeństwa publicznego
Radkiewicz
general brygady

Minister obrony narodowej
Żymierski
marszałek Polski

Kopia, maszynopis.

AUOP, Gabinet Ministra Bezpieczeństwa Publicznego, 17/IX/140, k. 185-187.

Przypis:

1. Projekt został przedstawiony na posiedzeniu Biura Politycznego KC PPR i Państwowej Komisji Bezpieczeństwa. Na posiedzeniu PKB zmieniono nazwę Grupy Operacyjnej "Wschód" na GO "Wisła".

Secret document -- Organizational Project of Special Operation "Wschod" (later renamed into Operation "Wisla") April 16, 1947.

The first paragraph of this official document sets the main political goal of the military operation "Wisla" - "final solution of the Ukrainian problem in Poland". It meant the total deportation of all ethnic Ukrainians as well as the members of mixed Ukrainian-Polish families. Vacated farms, villages, and towns were to be settled by ethnic Polish settlers, preferably retired military personnel. This decision of the Politburo of the ruling Polish Communist party was later rubber-stamped by the Polish government.

Переклад українською мовою:

1947 квітень 16, Варшава. — Проект організації спеціальної операції “Схід”.

Цілком таємно

I. Завдання

Розв'язати українське питання в Польщі остаточно. З цією метою:

- а) Погодивши з Державним Репатріаційним Управлінням, провести евакуацію з південної та східної прикордонної смуги усіх осіб української національності на північно-західні землі, поселюючи їх там у найбільш можливому розпорощенні.
 - б) Евакуація охопить усі відтінки української національності, включаючи в це лемків, а також змішані сім'ї польсько-українські.
 - в) На території головного місцезнаходження банд, в південно-східному мисі держави (околиця Сянока) слід провести повну евакуацію, якою буде охоплене також польське цивільне населення, без огляду на професійну, суспільну або партійну принадлежність. У майбутньому, ця територія буде заселена демобілізованими військовими колонізаторами.
 - г) Евакуаційну акцію слід провести у якнайкоротший строк (по змозі протягом 4 тижнів) з огляду на необхідність провести посівні роботи новими поселенцями на місцях нового заселення.
 - г') Рівночасно з акцією переселення слід проводити наступальну акцію поборювання банд УПА, які після закінчення евакуації мусять бути безоглядно знищені.
- [...]

Міністр громадянської безпеки
Радкевич
бригадний генерал

Міністр національної оборони
Жимерський
маршал Польщі

Копія, машинопис
Архів Державного Управління Безпеки, Кабінет Міністра Громадянської Безпеки, 17/IX/140, к. 185-187.

Примітка:

1. Проект було представлено на засіданні Політбюро ЦК Польської Робітничої Партиї і Державної Комісії Безпеки. На засіданні ДКБ назву Операційної Групи “Схід” перемінили на ОГ “Вісла”.

Передрук з книжки: Eugeniusz Misilo, Akcja "Wisla", Warszawa, 1993, Archiwum Ukrainskie, dokument 42, str. 93.

Вони це пережили ...

Йосифа ЗАРІЧНА-ЖАРКІ
село Ляхава, Сяніцький повіт

Надходила весна 1947 року. Польська влада дала приказ, щоб усі пішли працювати на полях, бо більше ніяких виселень уже не буде. Люди взялися до праці. Озимина вже була засіяна, а весною засіяли й почали садити бульбу, але 23 квітня солтис дістав приказ, щоб усі громадяни зійшлися до домівки на зібрання. Усі зійшлися, не передчуваючи, що має статися, а ім оголошено, що за три години всі мають бути підготовані на віїзд. Зробився страшний плач і тривога. Правда, 27 березня пішла між людьми вістка про смерть генерала Свєрчевського, а по трьох днях з'явився провідник "Старий" і на зібранні сказав, що то не УПА вбило генерала, що це польська провокація, а тому треба бути підготованому на нові репресії. А от за нього - не минули три години - і весь наш народ був викинений зі своєї землі на чужину для повільного конання.

Ляхаву виселяли першу на всю околицю. Завезли нас на польське село Лішавка, де тримали цілий тиждень під сторожею війська, хоч до Ляхави мали ми всього три кілометри й так хотілося вернутися. А поляки мали час арештувати підозрілих, між іншим мене. У паперах вписали нам співпрацю з УПА, щоб знали ті, що нас везуть, що з нами далі робити. Заладували нас усіх по п'ять родин на одну військову машину й завезли на станцію до Залужа. (...) Вранці 2 травня заладували нас у худоб'ячі вагони. У вагоні було по п'ять родин, бо люди майже нічого не мали, дехто мав козу, мале теля. До вагонів підбігали поляки, кричали до жовнірів, щоб вивезли нас у якусь пропаст раз назавжди, кидали каміння. Жінки наші плакали й питали одна в одній, чи нас завезуть до якогось моря та втоплять. Я сказала, що якби так мало бути, то вже давно побили б нас у дома, видно будемо жити.

Доїхали до Освенцима, де транспорт мав перевірку. Наш поручник був настільки людський, що якось не дав нас на ту перевірку, з якої забирали людей до табору в Явожні. На заході, у Свідвіні, були ми 8 травня. Відразу обскочила нас міліція, проте й тут поручник попросив їх не кривдити нас, бо ми нічого поганого не вчинили. Він називався Миколай Гродзіцький і варто його за добре серце пам'ятати. З'їхалася комісія ПУР-у й почали нас розводити.

Тільки трохи мужчин з нашого села отримало господарства, але в таких місцях, звідки далеко було до людей і до поїзду. Я з родиною попала до села Б'ялий Здруй, до так званої земельної нерухомості,

щось як пегеер. Крім нас, були там ще три наші родини, а решта - німці, яких поляки примушували до невільничої праці. Ми пішли до такої самої праці по двох днях, бо нас списували й полагоджували інші справи. Отримали ми на родину по три літри повного молока, але як нас уже списали, то молока не дали. Отримали до життя кінський зуб - кукурудзу, перемелену як для свиней. У неділю поляки поїхали до міста,

Мати ще раз побігла до хати і заголосила, прощаючись з рідною оселею. Вона поціувала ікону, яку залишала берегти хату, а потім ще стіни, одвірки, поріг... Мати ридала і ми також.

до костела, тримали голови високо, а ми залишилися з німцями й пішли до праці коло корів і коней. Були ми як невільники. По праці сходилися до одної хати, переважно нашої, тихо розмовляли й плакали. Як хотіли відкрити вікно для повітря, то все знайшовся хтось з поляків, щоб кинути каменем у вікно, налити води, викричати. Стали ми пекти хліб, бо отримали... сім кілограмів житньої муки. Пекли раз на тиждень, відразу для всіх. Посередині села стояла велика піч, куди ми заносили вироблене тісто й пекли. До праці мусили ми за той хліб ходити всі, старші й діти.

Я не працювала довго, бо 25 лютого мене арештували. У слідстві сиділа я три місяці, 25 травня присудили мені 10 років тюрми. По різних тюрмах у Щецині, Новогарді, Старгарді, Грудзьондзі пересиділа я шість років. Пішла я сидіти молодою дівчиною, а вийшла старою. Вага моя була 35 кілограмів, ні в чому не нагадувала я молодої ще жінки.

По моїм селі Ляхаві залишився тільки спомин. Минуло кілька літ від виселення й поляки засадили на наших полях ліс, щоб не залишилося ні сліду від "бандерівської столії". Наші люди їздять до свого села-лісу й шукають старих стежок та каменів по рідних хатах.

Скорочено, за газ. "Наше Слово", Н-р. 25/1996р.

Євгенія ІВАНИК
Село Гонятин, Грубешівський повіт

Коли нас вивозили, наші землі зеленіли ланами жита і пшениці; на городах росла свіжа ярина, а сади буяли в цвіту. Була весна у повному розквіті. І тоді-то, 17-го червня злощасного 1947 до нас приїхало польське військо. І наказали, щоб у кілька годин усі були спаковані й покинули село.

Вони це пережили ...

І так, швидкоруч, ми почали вязати якісь тлумочки - що в рядно, що в скриню, і збиратися в дорогу. Ніхто не знав куди і на зустріч якій долі. Батько усе робив мовчки. Він був білий, як стіна. По маминім обличчі весь час текли сльози, як горох. Ми з сестрою помагали матері — і збиратися, і плакати...

Невдовзі наше невелике майно було на возі. Мати стала серед подвір'я лицем до хати і, охопивши руками голову, гірко-гірко вголос заридала. А потім ще раз побігла до хати і заголосила, прощаючись з рідною оселею. Вона поцілувала ікону, яку залишала берегти хату, а потім ще стіни, одвірки, поріг... Мати ридала і ми також. Батько стояв посеред двору, мов скам'янілий, а відтак сів на воза, перехрестився і ми поїхали.

Наш збірний пункт був у гміні Довгобичів. Звідти нас забрали возами та військовими автами до залізничної станції Вербковичі. Біля цієї станції було десь півморга загородженого дротом поля. І туди нас скидали. Плач стояв над полем під небеса, бо в пам'яті кожного був ще живий спогад про жидівські гетта.

Після кількох важких та довгих днів побуту під голим небом, нас почали вантажити до товарних брудних вагонів. Наше невеличке село поділено на два воєводства — Ольштинське і Щецинське. Дорога була довга й неймовірно важка — без їжі, без води, у спецій та тривозі, що нас там жде? Не солодкої долі сподівалися, бо недарма вагони, які верталися з попередніх транспортів, уквітчані були галузками гіркого полину... І так у брудних вагонах, разом з худобою, їхали нещасні жінки, старці і діти. Бо ж чоловіків у середньому віці майже не було. Ними були забиті тюрми Любліна і Ряшева, Явожно, сибрські лагри. А решта лишилася на рідних землях — хто живий, а хто в могилі.

Під кінець червня наш транспорт добрався нарешті на Мазури, до міста Гіжицько. Приїхали ми ніччю. Ледь посіріло, як почали люди заглядати крізь щілини в вагонах, куди нас привезли і чому стоїмо. І тоді побачили воду — воду, якій, як потім згадували, не було ні краю, ні кінця. Це ж були величезні Мазурські озера і такої води люди з діда-прадіда не бачили! Знявся страшний крик і плач, бо всі були свято переконані, що будуть нас тут усіх топити, так як робили це більшовики, коли цілими баржами топили людей у Білому морі.

За рукописом, поданим до книги "Рік 1947"

Іван ПАВЛИК
Село Заліська Воля, Ярославський повіт

Раненько 26 травня приїхало військо, аби виселяти. Мало повне фронтове озброєння. Половина компанії обкопалася над річкою Склом, тобто від півночі та від

Заліської Волі, звідти сподівалися наступу УПА. Військова старшина в їхала панцирним автомобілем та з доброю охороною. Наказали всім мешканцям зйтися на збори. Зачитано на них прізвища родин, яким наказано чимськоріше збиратися з усім майном до виїзду. Дві години часу. Люди вернулися до своїх хат, де вже чекали живніри. Стали поганяти до швидшого пакування, у кого не було коня, давали свої підводи разом з конем. За військом уже їхали поляки-колоністи займати наші хати. Забирали все, чого не могли взяти переселенці, а ті могли взяти лише трохи одягу, муки, зерна, клітку з курми й корову ззаду воза. Валка вишикувалася на дорозі й під військовою "охраною" поїхала до Шпотів, де долучили шпотівські переселенці, а потім до Козлівки й Харитонів. Отак купою з усіх цих сіл поїхали ми на Дуньковичі. Було досить спокійно до моменту в їзду до Дунькович. Тамтешні українці виселили кілька днів раніше, залишилися поляки та перевертні. Саме до них поїхало кілька польських возів, які везли переселенське майно. Відомо було, що це крадіж серед білого дня, проте військо не реагувало. Таким способом частина людей була позбавлена останнього майна. З-поза плотів та з вікон чули ми крики: "Bij ukraińcow!", "Smierć Ukrainie!", кидали в нас камінням, грудами сухої глини. Дехто з поляків підходив до возів та бив наших людей киями, баготами, різками. Цього встеклого стада собак вояки не відганяли, дивилися на цю наругу, як на театр. До самого кінця села польський натовп бажав нам якнайгіршої смерті. У Радимні було так само, тут верещали на нас навіть шкільні діти, не знати, чи не на те вивели їх зі шкільної лавки вчителі?

Виселенський збірний пункт містився на радимському пасовищі. Люди поскладали свій хабіток проти неба й чекали дальшої долі. Не знали, куди їдуть. Чи їдуть по смерть, чи по життя.

Надійшла перша страшна ніч поза рідною хатою. Кількома автами приїхало УБ та ВСВ, міліція. Почалися людолови. Жінки та діти почали кричати й плакати. Прийшли й до наших родин. Запиталися про прізвище, провіряли його в якісь книжці, а коли воно в ній було, забирали з собою. І відразу били. Били також членів тих родин, що з них хтось належав до УПА, а не був співманий. Били також інших, зокрема молодих мужчин, не осталися не битими також жінки, навіть підлітки. Дехто так дістав, що не мігстати на ноги. Найгірше було запішанам. Їх били, арештували, саджали до Явожна. По убівцях напали на нас польські цивілі. Люди аж за голови бралися, бо ніколи не думали, що може бути така ріжниця між людьми через те, що хтось хреститься три рази, а не раз, що хтось говорить по-українському, а не по-польському. А всі ми вірили в Господа й хотіли чесно жити на землі. Називали нас бандитами, хоч жили ми на праਪрадідівській українській землі, яка ніколи польською не була. І прогнали нас з неї, щоб зробити її польською. Ми їхали не знаючи, чи повернемося й чи будемо жити, чи ні.

Скорочено, за газетою "Наše Слово", Н-р. 28/1996.

Ярослав ВІЙТІВ ("Корчак")

ЯВОЖНО

[..] Поїзд поїхав у невідомому напрямку. Я думав, що везуть нас на західні землі, бо знав про переселення.

А нас везли до Явожна.

Було нас 75 людей. Після розпізнавання декого взяли набік, а решту - до лазні. Там ми мліли, бо раз давали холодну, а потім гарячу воду. Яке там було биття, коли ми з неї виходили - страх! Старші між нами - падали уже по перших ударах грубими палами. По дорозі до бараку також били.

В Явожні усе було диким садизмом. Німці знущалися з людей важкою працею, палили в крематоріях, доводили їх до виснаження. Це був сильний ворог, він не дивився, щоб мститися. В Явожні просто мстилися над нами. Принижували національну гідність. У німців щодо цього усі були рівні.

Наприклад, о четвертій вранці робили вставання. А підлога була чорна від вугілля. Як наказали знову лягти, підходили й питали, чому підошви чорні. Тоді був наказ лягти на черево, а вони били по 20 разів нагаями по ногах. Уранці не можна було встати, іти на перевірку. Коли хтось дійшов, то мучився по дві години, чекаючи на сніданок: зачорнену нібито кавою воду й хліб. Обід - кукурудзянка на воді. Біля котла стояли два поляки й слідкували, щоб забагато не налив кухар-в'язень.

Лагер був перегороджений на половину. На другому боці сиділи полонені німці. З ними рахувалися інакше, вони мали гарний харч. Ми були горлорізами, не людьми. Німці з нас сміялися.

Як ми йшли до лятрати - били. Як виходили - також били. Люди по кукурудзянці не могли добре залатвитися, бо їм не давали часу.

Кожен барак мав десь 15 метрів довжини й по вісім метрів ширини. Критий папою. Стіни з дошок, дуже тонкі. Причі збиті з трьох дошок: одна під голови, друга під ноги, третя - під задок. Решта дошок поламана на вязнях. Не було на них сінників. Причі стояли під стінами, один ряд посередині бараку. Між ними вузький перехід. Вхід до бараку на розі від Фронту.

Кожен барак був відокремлений від другого подвійним колючим дротом. Дріт від дроту десь на 10 сантиметрів. Ішли вони двома рядами по два метри один між одним. Там ходили

стражники. А по рогах були вишки, де сиділи з дегтярами інші стражники.

Були ми порозділювані. Учителі, священики, лікарі, узагалі інтелігенція - окремо, а прості люди - окремо. Контактуватися з бараками, де сиділи інтелігенти - не можна.

Утекти з табору ніхто не пробував. Це, зрештою, було не можливе. Утекти, не торкнувшись електричних дротів, не можна. За дротами був ще високий мур. Залишалася втеча до неба. А кожен хотів жити, витримати й вийти на волю. Нічого за муром ми не бачили. Табір був віддалений від самого Явожна. Ніхто до нього наблизитися не міг. [...]

Усередині били каблями, а назовні - стражники - дошками. Були випадки, що відтинали ними вуха. А які були рани! - до костей. І кричали: "Macie, banderowcy, swoją Ukrainę!"

Раз прийшов слідчий і запитався за мене. Я зголосився.

- Za co siedzisz? - запитався в бараці.
- Ja nie wiem. Za darmo siedzę, - відповів я.
- Zaraz się przekonamy. Rozbierzaj się. Do naga.

Я роздягнувся, ліг на землю, як він наказав.

- Teraz licz. Masz dostać 25 gum, - сказав слідчий.

Дорахував я десь до 12, а потім зомлів. Бив, починаючи від ніг. Забрали мене в барак. Лежав три дні непрітомний. Петро Жемелко з Krakova тільки змінював мені шмати на тілі. Костко, як мене побачив, плакав як мала дитина, розповідав той же Жемелко.

На четвертий день слідчий прийшов знову. Знову запитався за мене. Я замельдувався.

- Ty wiesz, za coś dostać? - говорив з російським акцентом.

- Nie wiem.
- S...synu, i nie będziesz wiedzieć.

Це був один випадок, а було їх - не зрахувати. Зі мною та з іншими.

Головний слідчий був російський жід. В обідню пору вили чотири "сирени". Люди вишивковувалися з місками по кукурудзянку. Тоді він виходив і кого собі вибрав, наказував вести перед 14 барак. Там, на очах усіх нас, бив свою жертву. А був дуже високий і добре збудований. Найстрашніше було, коли попалася йому дівчина. Окручував кулак її волоссям і

кидав об землю.

Раз попалася йому Марійка, зв'язкова від "Бурлакі". Могла мати з 22 роки. Водили її до нього десь два тижні, це було напроти моого бараку. Перший тиждень водили її два стражники, але потім уже сама не могла йти. Постійно питали за "Бурлаку". Вона казала: "Усе знаю, але не скажу". По ній скакали, душили черевиками. Хто її бачив на другий тиждень, то плакав. Були в ній довгі чорні коси. Головний слідчий вирвав у неї майже все волосся. З останнього слідства тягнули її за собою. Що з Марійкою сталося - не знаю. Не могла вижити після такого знищання. [...]

Попід вікнами був засіяний бакун. Наглядав за ним Грицков ян. Він щоденно мав звітувати, чи не бракує одного листка бакунового, бо ж відомо, що курцям страшенно хотілося курити. Цей бакун був для них мукою. Одного разу

двох листків не стало. Поляки зробили перекличку. Запитали, хто курить і вирвав листки. Ніхто не виступив. Грицков ян пождав і вказав на моого батька. Тоді батькові наказали виступити перед лаву, а Грицков янові дозволили його бити, скільки захоче. Забрали жертву непритомною на барак.

За якусь найменшу провину в язень міг попасти у підземну пивницю, де була холодна вода до колін. Прив язаний за руки ременями до стіни, в язень висів на них. То місце - карцер - містилося під землею. Він ніколи не був порожній. Сиділи там по 12 або 24 години. [...]

Іншою карою було стояти біля електричних дротів огорожі з двома цеглинами в руках, піднесених догори. Як хтось зомлів, а млів кожен - відливали водою й повторювали кару. Понад годину ніхто не міг цього витримати. [...]

В язні, що були на допіті в 14 баракі, ніколи не верталися на власних ногах у барак. Несли їх на коці або попід руки прислужники таборової адміністрації. Слідство вело інколи кількадесят слідчих, брали на раз по 50 людей. Тоді всюди стояв стогін і плач. Усередині били каблями, а назовні - стражники - дошками. Були випадки, що відтinalи ними вуха. А які були рани! - до костей. І кричали: "Macie, banderowcy, своюj Ukrainę!"

[...]

Фрагмент спогадів, поданих до книги "Закерзоння II". Передрук за газетою "Наше Слово".

Excerpts in English

Yaroslav Viitiv ("Korchak"), JAWORZNO

[...] The train was moving in the unknown direction. I thought we were being transported to the western part of Poland as I already knew about the deportation.

But we were being shipped to Jaworzno.

There were 75 people in the transport. After the identification some of us were separated, and the others were told to go to the baths. There we fainted as they poured cold and hot water in tums. And what beatings we got as we were leaving the baths! Unspeakable! Older people among us were falling after first blows delivered with thick sticks. We were also beaten on the way to the barracks.

In Jaworzno everything was savage sadism. [...]"

[...] At dinner time, four sirens would begin to wail. The prisoners would ready themselves for a ration of corn meal. At that time, he [the main interrogator] would come out and choose a prisoner to be escorted outside barrack number 14. There, in front of all the prisoners, he would beat his prey. He was very tall and well built. The most horrible scene would be when he got hold of a girl. He would wind her hair around his fist and threw her to the ground.

[...] Once "Marijka," a messenger from "Burlaka's" detachment, fell into his [the main interrogator's] hands. She might have been 22 at that time. She was being led to his office for some two weeks; this was in front of my barrack. For the first week she was accompanied by two guards, but then she could not walk on her own. She was asked about "Burlaka." She replied, "I know everything, but will not tell you." She was walked over, choked with boots. Anyone who saw her the following week, cried. She had long black braid. The main interrogator pulled almost all her hair out. From the last interrogation she was dragged behind the guards. What happened to Marijka — I don't know. She could not have lived after such cruel treatment. [...]

JAWORZNO (Yavozhno) — Central Labour Camp — a concentration camp for Ukrainians suspected by the Polish communist authorities of helping or sympathizing with the Ukrainian underground resistance (the Ukrainian Insurgent Army). Established on the site of the former SS-Lager Dachsgrube (a branch of the KZ-Lager Auschwitz), it exploited not only the Nazi camp's infrastructure, but also its methods and mechanisms. Almost 4,000 Ukrainians were held in the camp, including 800 women and 20 children. At least 150 Ukrainian prisoners died in the camp.

СПИСОК ВИСЕЛЕНИХ МІСЦЕВОСТЕЙ

РЯШІВСЬКЕ ВОЄВОДСТВО

ПОВІТ БЕРЕЗІВ

Бахір
Воля Володська
Гарта
Грушівка
Гута
Динів
Коштова
Лясківка
Поруби
Улюч
Яблониця Руська
Ясенів

ПОВІТ ГОРЛИЦІ

Баниця
Билична
Білянка
Бліхнарка
Бодаки
Боднарка
Бортне
Брунари Вижні
Брунари Нижні
Вапенне
Висова
Воловець
Ганчова
Гладишів
Гута Висовська
Довге
Ждиня
Ізби

Квятонь
Климківка
Конечна
Криве
Кунькова
Ліщини
Лосє
Маластів
Мацина Велика
Незнаєва
Новиця

Пантна
Перегонина
Прислоп
Пстружнє
Радоцина
Регетів
Рихвалд
Різділє
Ріпки
Ропа
Ропиця Руська
Сенькова
Сквіртне
Смерековець
Снітниця
Ставиша
Устє Руське
Фолюш
Чорна
Шимбарк

ПОВІТ ЯРОСЛАВ
Бики
Біла Гора
Бобрівка
Боратин
Будзинь
Бучина
Венгерка
Ветлин
Вилева
Висіцько
Вовчасте
Воля Венгерська
Вілька Жапалівська
Воля Розвинницька
Воля Рокетницька
Воля Шувська
В'язівниця
В'яцковичі
Гаратини
Гелюш
Грабовець
Дибків
Діброва

Дібча
Добра
Дубровиця
Дуньковичі
Загребля
Залаззя
Заліська Воля
Заміхів
Замойсці
Запалів
Заставне
Ігнаші
Казимірка
Кальників
Ковалі
Корчмарі
Колонія
Конячів
Копань
Корениця
Корчова
Кравці
Крамарівка
Красне
Криве
Кругель
Крупки
Кути
Лази
Лежахів
Лупків
Ляшки

Майдан Сінявський
Маковисько
Мачуги
Манастир
Мірочин
Місані
Мішталі
Млини
Молодич
М'якиш Новий
М'якиш Старий
Нелепміль
Ніновичі
Осини
Острів
Павлова

Де рідна сторононька ...

Палюхи
Повкині
Пивода
Пискорі
Пискоровичі
Пігани
Повнатичі
Порохник
Радава
Радавка
Радимно
Реплин
Ришкова Воля
Рожвениця
Розбір
Рокетница
Рудка
Рудки
Сведобна
Святе
Сінява
Сколошів
Слобода
Слоти
Сотна
Скуратки
Стежки
Сурохів
Сурмачівка
Тверде
Теребень
Тураки
Тухля
Халупки
Ходані
Хожів
Хотинець
Храпи
Цаплапи
Цидили
Цитуля
Частковичі
Черче
Чудовиці
Шарцаби
Шівсько
Шмулі

ПОВІТ ЯСЛО

Березова
Вишеватка
Галбів
Граб

Дошиця
Жидівське
Котань
Митар
Ожинна
Перегримка
Розтайне
Свіржова Руська
Святкова Велика
Святкова Мала
Скальник
Явіре

ПОВІТ КРОСНО

Барвінок
Вільховець
Вільшня
Гирова
Завадка Риманівська
Зіндрanova
Мисцова
Мшана
Наділля
Поляни
Терестяна
Тилява
Ясінка

ПОВІТ ЛІСЬКО

Бахлява
Бережниця
Березка
Березовець
Бібрка
Бреликів
Бук
Буковець
Веремінь
Ветлина
Вільхова
Вільшаниця
Вовковия
Воля Горянська
Воля Mігова
Гільське
Глинне
Городок
Горянка
Гузелі
Гучвиці
Дзюрдзів
Жерденка

ПОВІТ ВІННІПЕС

Жерниця Вижня
Жерниця Нижня
Заброддя
Завадка
Завої
Загочев'я
За Лісом
Звірин
Зубряче
Кальниця
Кобильське
Криве
Лісько
Лішна
Ліщовате
Луг
Лукавиця
Лукове
Лучке
Манастирець
Манів
Мичків
Мичківці
Новосілки
Облази
Орелець
Пашова
Полянки
Полянчик
Прислоп
Радева
Райське
Рибне
Романова Воля
Ропенка
Руденка
Середнє Велике
Середнє Село
Середниця
Смільник
Солина
Солинка
Станкова
Стежница
Стефкова
Струбовиська
Студене
Творильне
Терка
Тернава Горішня
Тернава Долішня
Тискова
Тісна
Угерці

Де рідна сторононъка...

Устрики Горішні

Хотінь

Чашин

Яворець

Янківці

ПОВІТ ЛЮБАЧІВ

Башня Горішня

Башня Долішня

Бобля

Борова Гора

Борхів

Брусно

Будомир

Великі Очі

Верхрата

Витки

Воля Велика

Вілька Горинецька

Вілька Зміївська

Голодівка

Гораєць

Горинець

Гребля

Гута

Гута Рожанецька

Данахи

Дахнів

Дев'ятир

Диків Новий

Диків Старий

Діброва

Долини

Єндреювка

Жуків

Забіла

Залісся

Залуже

Змиєвська

Кадовбищі

Кобильниця Волоська

Кобилниця Руська

Корнаги-Діброва

Коровиця Голодівська

Коровиця Лісова

Коровиця Сама

Лисі Ями

Лівча

Лукавець

Любачів

Люблінець

Маєрівка

Мівків

Молодів

Монастир

Мощаниця

Наріль

Наріль Село

Німстів

Нова Гребля

Новини Горинецькі

Олешичі

Опака

Пірили

Плазів

Полісся

Прісся

Пугачі

Радруж

Руда

Руда Рожанецька

Сколин

Сопіт-Бігалі

Сопіт-Галані

Старе Село

Томси

Улазів

Ушковичі

Футори

Хотилюб

Цівків

Цішанів

Щутків

ПОВІТ ПЕРЕМИШЛЬ

Аксманічі

Арламів

Бабичі

Батичі

Бахів

Бахорець

Белвін

Бередновичі

Бережава

Берізка

Бірча

Бірча Стара

Болестрашичі

Брилинви

Бушковичі

Валява

Вапівці

Вишатичі

Вітошинці

Вовчє

Войтівка

Войткова

Воля Корінецька

Воля Крецівська

Воля Кривецька

Вуйковичі

Гаї

Германовичі

Гнатковичі

Горохівиці

Грузьова

Грушатичі

Гуречко

Гурко

Гута

Гута Березка

Гутисько

Даровичі

Добрянка

Дрогобичка

Дрогоїв

Дубецько

Дуньковички

Жогатин

Журавиця

Залісся

Ісканя

Кальварія Пацлавська

Кальників

Кам'янка

Кашиці

Кічари

Клоковичі

Княжичі

Конюша

Конюшки

Кописно

Коритники

Корінець

Корманичі

Котів

Крайна

Красічин

Креців

Кречкова

Кривники

Кривча

Кругель Великий

Кузьмина

Купковичі

Купна

Куп'ятичі

Лази

Липа

Лімна

Де рідна сторононька ...

Литовня	Юречкова	Полонна
Ліщава Горішня	Явірник Руський	Поляни Суровичні
Ліщава Долішня	Ямна Горішня	Помірки
Ліщавка	Ямна Долішня	Посада Яслиська
Лодинка	Ясениця Сівчинська	Прелуки
Лучичі	ПОВІТ РЯШІВ	Прибишів
Макова	Явірник Польський	Радошиці
Малава	ПОВІТ СЯНІК	Ракова
Малковичі	Бальниця	Ратнавиця
Маргель	Белхівка	Репідь
Мацьковичі	Биківці	Розпуття
Молодовичі	Вапніська	Розтоки
Нагірняни	Великополе	Ропа
Накло	Вислок	Рудавка Яслиська
Негрибка	Війське	Семушова
Ненадова	Вілька	Сенькова Воля
Новосілки Козицькі	Вільхівці	Сировиця
Ольшани	Волиця	Солоне
Оріхівці	Воля Вижня	Тирява Волоська
Орли	Воля Нижня	Тирява Сільна
Острів	Воля Яворова	Токарня
Перекопань	Голичків	Туринське
Пикуличі	Дальова	Черемха
Підбуковина	Добра Шляхетська	Чистогорб
Підмостичі	Довжниця	Щавник
Поздяч	Долина	Явірник
Посада Риботицька	Дубенський	ЛЮБЛІНСЬКЕ ВОЄВОДСТ.
Пralківці	Душатин	ПОВІТ ХОЛМ
Придатки Гутиські	Завадка Морохівська	Сідлице
Речпіль	Загіре	ПОВІТ ГРУБЕШІВ
Риботичі	Загутинь	Америка
Розтока	Залуже	Аннопіль
Рокшиці	Заслав'є	Бережниця
Рудавка	Збоїська	Білополе
Руське Село	Кам'янка	Бояничі
Рушельничі	Кам'янне	Будинин
Селиська	Карликів	Бусьно
Сельниця	Кожушне	Варошин
Середна	Команьча	Вербіж
Сілець	Королик Польський	Вербковичі
Скопів	Куляшне	Вижлів
Солоне	Липовець	Винники
Станіславчик	Ліски	Витків
Стібно	Лішна	Вишнів
Суфчина	Ляхава	Войславичі
Тарнавка	Мокре	Воля Уханська
Тисова	Морохів	Гатовичі
Торки	Мочари	Гільче
Трійця	Нагоряни	Голуби
Трійчичі	Петрова Воля	
Тростянець		
Фредрополь		
Хижина		
Хижинка		

Де рідна сторононька...

Голенди	Осердів	<u>ПОВІТ КРАСНИЙСТАВ</u>
Гонятин	Ощів	Сінниця
Городище	Павловичі	
Городло	Переводів	
Городловиці	Перемислів	<u>ПОВІТ ТОМАШІВ</u>
Гостинне	Печигори	
Грабовець-Гора	Пивовщина	
Грубешів	Пісочно	
Гусинне	Полянка	
Деканів	Потуржин	
Дибинка	Пригоріле	
Довгобичів	Ратиборовичі	
Довжнів	Радостів	
Жабче	Рогатка	
Жнятин	Русинъ	
Жужиль	Савчин	
Жуків	Свидники	
Завалів	Себечів	
Задубці	Скригочин	
Зосин	Славочин	
Кобло	Сліпче	
Козодави	Старгород	
Конотопи	Старосілки	
Конюхи	Степанковичі	
Копитів	Стрижів	
Корків	Стрільці	
Корощиці	Сулимів	
Космів	Теляж	
Которів	Теребінь	
Костяшин	Терещани	
Крилів	Тихобір	
Кулаковичі	Тудорковичі	
Курамнів	Тухані	
Лащів	Тучапи	
Лівче	Убродовичі	
Ліски	Угринів	
Лубів	Уханька	
Маличі	Хлоп'ятин	
Масломичі	Хоробрів	
Матче	Хохлів	
Махнівок	Цеблів	
М'ягке	Цегельня	
Миців	Черничин	
Міняни	Чортвиці	
Мірче	Чумів	
Модринь	Шиховичі	
Моложів	Шмитків	
Монятичі	Шпіколоси	
Мошків	Щебрешин	
Неледів	Юзефин	
Ниновичі	Янки	
Нисмичі	Янострів	
Новосілки	Ярославець	
Оборовець	Ясениця	

Де рідна сторононька ...

Тарношин
Телятин
Тенетиська
Угнів
Ульгівок
Ходиванчі
Щеп'ятин
Яричів

ПОВІТ ЗАМОСТЯ

Горишів

Фрицова
Чачів
Чорна
Щавник
Яструбик

ПОВІТ НОВИЙ ТОРГ

Біла Вода
Шляхтова
Чорна Вода
Явірки

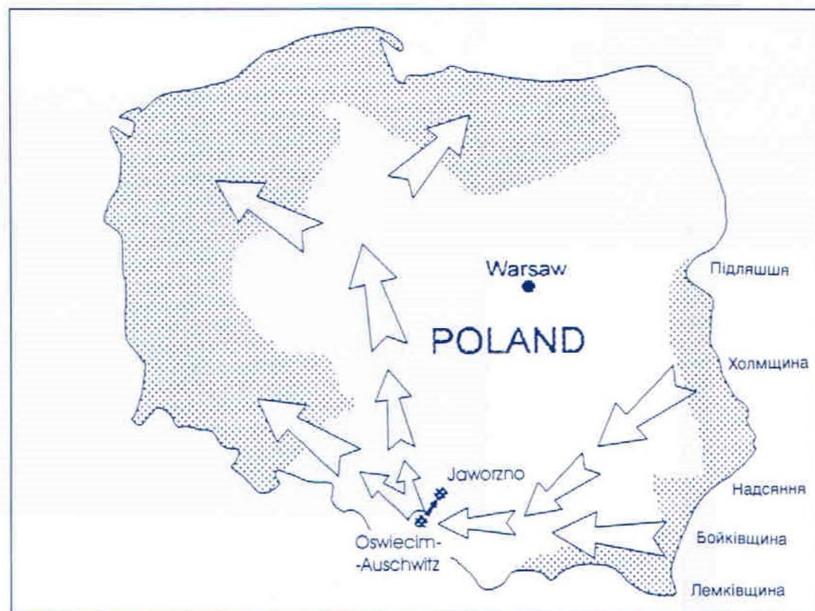
КРАКІВСЬКЕ ВОЄВОДСТВО

ПОВІТ НОВИЙ САНЧ

Андріївка
Барановець
Берест
Більцарова
Богуша
Вафка
Верхомля
Верхомля В.
Войкова
Дубне
Жегестів
Злоцьке
Кам'янка
Котів
Королева Руська
Крижівка
Криниця Село
Лабова
Лелюхів
Лосє
Людовики
Матієва
Милик
Мохначка Вижня
Мохначка Нижня
Мушина
Нове Село
Перунка
Поворозник
Полянка
Розтока Велика
Складисте
Сонячна
Тилич
Угринь
Фльоринка

Список подано за статистикою виселення, надрукованою в книзі Є. Місилі Акція "Wisla", з власними доповненнями. До названих 805 місцевостей треба ще додати біля 100 назв з Підляшшя та Холмщини, точного списку яких дотепер не виявлено.

Українські назви місцевостей подано за: Володимир Кубійович, Етнічні групи південнозахідної України (Галичини) на 1.1.1939, Мюнхен, 1983.

Схематична карта Польщі з зазначеними територіями, з яких виселено і куди поселено українців під час Акції "Вісла".

СЕЛО УБИТО

Пискоровичі	більше	900
Сахринь	біля	800
Павлокома		364
Березка	біля	200
Верховини		194
Люблинець Старий		170
Гораєць		155
Малковичі		144
Ліски	більше	120
Скопів	більше	100
Лубно	біля	90
Лежайськ		78
Грозвідова		74
Завадка Морохівська	більше	70
Монастир	біля	70
Трійчичі		70
Вербиця	більше	60
Курилівка	більше	50
Теплиці	більше	50
Явірник Руський		50
Дубецько		50
Красичі		50
Бігалі		50

Вічна їм пам'ять!

FUTURE CONCEPT

FINANCIAL GROUP INC.

Bohdan Slabak
INSURANCE & FINANCIAL
PLANNING

Tel. (416) 234-2174
Fax (416) 237-1453
Res (416) 237-1240

4174 Dundas St. W. Suite 217
Toronto, Ontario M8X 1X3

Kozak

Aluminum & Roofing Ltd.

22 Dewitt Road
Toronto, Ontario
M9B 3E1

BOB:
(416) 622-1018

Free Estimates

Metro Licence #6325

A&J AUTO PARTNER

JAN WASKOW

TEL#(905)278-6790

Jaroslaw Wajda ELECTRICAL SERVICES

New wiring, repairs to old,
stoves, fridges,
fire alarm system (retrofit),
emergency lighting

Reliable, service!

Books, Magazines,
Newspapers, School &
Office Supplies,
Handicrafts, Jewellery,
Pictures, Embroidered
Blouses, Threads,
Fabrics, Greeting
Cards, Videos, CDs,
Cassettes, Supplies for
Easter & Christmas,
Post Office,
Parcels to Ukraine

W. KLISH
M. STECKO

Phone: (416)703-2752
Fax: (416)703-2753

Arka Ltd.

UKRAINIAN BOOK STORE & GIFTS

575 QUEEN STREET WEST
TORONTO, ONT. CANADA
M5V 2B6

- Plumbing
- Fences
- Drywall & Finishing
- Painting

- Bathrooms & Kitchens
- Vinyl, Ceramic,
& Hardwood Floors
- Roofing & General Repairs

WOLA - SELF RENOVATIONS

GENERAL CONTRACTOR

TEL. 891-1392
WOLODYMYR ARENDACZ

843 SIXTH ST.
MISSISSAUGA L5E 1N3

(905) 275-7705 BUSINESS
(905) 275-4889 FAX

DANA HOROSZCZAK, B.Sc
Sales Representative

COLDWELL BANKER
PINNACLE REAL ESTATE
1177 CENTRAL PARKWAY WEST, UNIT 32
MISSISSAUGA, ONTARIO L5C 4P3

Expect the best.®

An Independently Owned and Operated Member Broker of Coldwell Banker Affiliates of Canada

Standard Auto Repair

COMPLETE AUTOMOTIVE SERVICE

Brakes - Tune Ups - Electrical
Shocks - Tire Services & Front End Work
Car Detailing - Muffler

369 Olivewood Road
Toronto, Ontario M8Z 2Z8

Walter Tabaka
Zenon Migus
Tel:(416) 234-8304

**HELENS UNISEX
HAIRSTYLING**

311 Roncesvalles Ave.
Toronto, Ontario

"Family Hair Care"

535-1677

KOZAK'S AUTO SERVICE

TUNE-UPS • BRAKES
ELECTRONIC & ELECTRICAL SERVICE • CERTIFICATION

Slawomir Kozak

(416) 259-8967

144a 16th Street, Etobicoke, M8V 3J9

Dr. Halina Terefenko

Suite 208
2765 Lakeshore Blvd. West
Etobicoke, Ontario M8V 1H2
(416) 255-3333

КАРПАТИ

CANADA

120 Runnymede Road, Toronto, Ontario, Canada M6S 2Y3

Телефонуйте за безплатними каталогами

(416) 761-9105

1-800-265-7189

TO UKRAINE, MOLDOVA, BELARUS, RUSSIA, POLAND, LATVIA, LITHUANIA & ESTONIA

Пам'ятайте - як посыкати, то через КАРПАТИ!

UKRAINIAN CREDIT UNION

УКРАЇНСЬКА КРЕДИТОВА СПЛІКА

❖ УКРАЇНСЬКА Кредитова Спілка - це фінансова установа, яка служить українській громаді понад 50 років. Наше завдання допомагати Вам і Вашій родині здобути фінансову незалежність та підтримувати українську культуру. Користайте з наших фінансових услуг. Спільно з Вами ми зможемо продовжувати нашу працю і допомагати українській громаді в наступних 50 роках..

УКРАЇНСЬКА Кредитова Спілка - понад 50 років на службі громади

295 COLLEGE ST.
TORONTO
(416) 922-1402

U-TOUCH
Toronto area: 922-4407
Canada wide: 1 800 461-0777

2397 BLOOR ST. W.
TORONTO
(416) 762-6961

247 ADELAIDE ST. S.
LONDON
(519) 649-1671

225 THE EAST MALL
ETOBICOKE
(416) 233-1254

38 JACKSON AVENUE
OSHAWA
(905) 571-4777

3635 CAWTHRA RD.
MISSISSAUGA
(905) 272-0468

1093 OTTAWA ST.
WINDSOR
(519) 256-2955

St Mary's (Toronto) Credit Union Limited

832 Bloor St W, Toronto Ont, M6G 1M2
Tel:(416) 537-2163 Fax:(416) 537-7730

2299 Bloor St W, Toronto Ont, M6S 1P1
Tel:(416)763-4475 Fax:(416)763-4749

4 Bellwoods Ave, Toronto Ont, M6J 2P4
Tel:(416)504-8355 Fax:(416)504-8355

Walter & Jan Cidylo Hurontario: (905) 949-8214
Bloor: (416) 769-2159
Dundas: (905) 270-7043

Karpaty Pastry & Deli Ltd.

2515 Hurontario Street, Unit 112, Mississauga, Ontario L5A 4C8
2408 Bloor Street West, Toronto, Ontario M6S 1P9
1225 Dundas Street East, Unit 14, Mississauga, Ontario L4Y 2C5

e.l. translations

Member of Association of Translators and Interpreters of Ontario

Eugene Ladna, M.A.
Certified and Associate Translator, ATIO

4319 Bacchus Crescent, Mississauga, ON L4W 2Y2
Phone: (905) 602-1477 or (416) 621-3516
Fax: (905) 602-9928 E-mail: Internet: ladnae@io.org

ENGLISH - UKRAINIAN - POLISH - RUSSIAN - ENGLISH

WALTER'S ROOFING

RESIDENTIAL & COMMERCIAL ROOFING SPECIALISTS
Professional Workmanship Guaranteed

Call: WALTER DEMKOWYCZ

**905 624-3779
416 567-3470**

Jerry's Roofing & Renovation

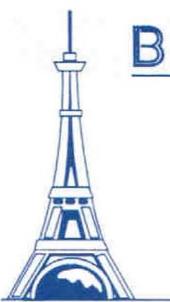
Jaroslaw (Slawko) Zariczniak

FREE ESTIMATES

Metro License B-12592

1396 Myron Dr.,
Mississauga, Ont. L5E 2N4

B (416) 255-5085
H (905) 891-6775

B & M RENO-MEN

- * Renovations
- * Paint, Wallcoverings
- * Drywall Repairs
- * Skylights
- * And More...

Call MYRON: (905) 272-0479

МІСТ

MEEST

ПАЧКИ
ХАРЧІ
ГРОШІ

ПОДОРОЖЕВІ
та КУР'ЄРСЬКІ
ПОСЛУГИ

Надійно та швидко
в Україну, Білорусь, Молдову, Росію

Tel.: (416) 236-2032 Fax: (416) 236-2100
97 Six Point Road, Toronto, ON M8Z 2X3

Call 538-68-70
(leave message)
7 days a week

MIRO

Professional. CARPET, UPHOLSTERY CLEANING

MIROSŁAW DZIWIK

640 Davenport Rd.
Toronto, Ont.

INSURANCE!!! через УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ І.Н.С.

ІСНУЄ ПОНАД 100 РОКІВ!!!

ВСІ РОДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

❖ життя (Life INSURANCE)

❖ випадкове

❖ спеціальні пляни для дітей

❖ пенсійні пляни

❖ медичні

❖ дентистичні

❖ забезпечення для ліків

❖ медичне для відвідувачів Канади

❖ медичне забезпечення у подорожі

❖ студентські стипендії

❖ помагаємо знайти найкращі ціни уbezpechenia на авта

Наша адреса: ONE Eva Road, STE 402
Etobicoke, ON M9C 4Z5
Phone: (416) 626-1999 Fax: (416) 626-3841

Нова еміграція звертайтесь до НАС!!

MARIA Chomyn (res. 416-236-1515)

**Buildome
Contracting Ltd.**

John Ozubko

5 Capri Rd., Unit 511
Etobicoke, Ont. M9B 6B5

Bus: (416) 620-7067
Fax: (416) 620-9117

ЕКСПРЕСОВІ ХАРЧОВІ ПАЧКИ
З КАТАЛОГОУ

ОДЯГ: НОВИЙ ТА ВЖИВАНІЙ

- АВТОМОБІЛІ

- ТРАКТОРИ

- ПРАЛЬНІ МАШНИ

- ХОЛОДИЛЬНИКИ

- ТЕЛЕВІЗОРЫ

- КУХНІ

- ШВЕЙНІ МАШНИ

STEFAN BAJUS

OFFICE:
724 Barton St. E.
Hamilton, Ont. L8L 3A8
Tel./Fax: (905)549-9439

**HALUSHKA
GENERAL CONSTRUCTION Co. LTD**

Tel. 761-9993

LICENCED, INSURED & BONDED

YURI PYLYPEC
service reprezentative Tel. 905-277-4645
949 STAINTON Dr. MISSISSAUGA, ONT., L5C 1G2

**DOMAR
TRAVEL & TOURS
LIMITED**

2985 Bloor Street West, Toronto, ON, Canada M8X 1C1
Tel.: (416) 236-7546 Fax: (416) 236-7547

ВАСИЛЬ ДОМАРЕЦЬКИЙ — власник бюро,
пропонує клієнтам послуги:

- ☛ поїздки в Україну індивідуально або в складі турністської групи з провідником;
- ☛ квитки на різні авіакомпанії в усі частини світу;
- ☛ оформлення запрошення для приїзду до Канади рідних та знайомих;
- ☛ придбання квитків для відвідувачів з України;
- ☛ асукарація для подорожуючих та відвідувачів з України та інших країн;
- ☛ доставка доларів в Україну.

Просимо заходити до бюро особисто
або полагоджувати справи по телефону, Вам завжди
буде надана ввічлива та професійна послуга.

"DOMAR TRAVEL & TOURS LIMITED" є ОФІЦІЙНИМ
ПРЕДСТАВНИКОМ "АВІАЛІНІЙ УКРАЇНИ" В КАНАДІ.

CLEANING

COMMERCIAL AND RESIDENTIAL

- UPHOLSTERY
- CARPETS
- RUGS
- CARS

TREATMENT FOR LEATHER AND FABRIC PIECES

DARKO KOWAL

BUS: (416) 620-5214
PAGER (416) 379-3424

STEFAN MERENA *Transport*

Tel.: (416) 620-0267

ORION HEATING and Air Conditioning

Eugene Begiedza
81 Wareside Rd
Etobicoke, ON
M9C 3B5

Phone (416) 695-3491
Pager (416) 370-5551

- ▲ ДАХИ УСІХ РОДІВ
- ▲ НАПРАВА КОМИНІВ
- ▲ МОНТУВАННЯ ТА ЧИЩЕННЯ РИНВ
- ▲ ВНУТРІШНЄ ТА ЗОВНІШНЄ МАЛЮВАННЯ
- ▲ ПРИСТУПНІ ЦІНИ
- ▲ Швидка і чесна обслуга
- ▲ БЕЗПЛАТНА ВІЦІНА

 Дзвоніть Володимиру
(416) 537-9891
(416) 762-5554

CORNEE

DESIGN

DANIEL WERBOWY M.Eng. Sc.
PRESIDENT

*Engineering, Construction
Computer Consulting*

960 BLAIRHOLM AVE.
MISSISSAUGA
ONT. L5C 1G4

(905) 279-5455

UPGRADING:

- * 100 AMP SERVICE
- NEW BREAKER PANEL
- NEW BREAKERS
- NEW METER BASE
- NEW GROUND WIRE
-
- * REPLACING FUSES TO BREAKER PANELS
- * NEW WIRING
- * REPAIRS OF ELECTRICAL APPLIANCES
- * REPAIRS OF ELECTRIC MOTORS,
- * FIRE ALARM SYSTEM,
- * EMERGENCY LIGHTING

CALL:

ROMAN
ELECTRIC SERVICES

(416) 253-7570

ДАХОВІ ПРАЦІ

The Basilian Press

Printers & Publishers Since 1938

Your Total Printing House
- and more -

- Desktop Publishing
- Designing
- Printing - Magazines, Books, Posters, Business Forms, Reports, etc.
- Bookstore - Books, Cards, Calendars, Holy Pictures and Icons

265 Bering Avenue
Toronto, Ontario M8Z 3A5
Tel: (416) 234-1212 Fax: (416) 234-1213

STRUCTURES OF CANADA LTD.

A general contracting company involved in a wide range of construction services including:

- commercial projects
- heavy civil construction
- residential works
- restoration of historical buildings
- light industrial

Projects completed:

Monetnyj Dwiz

Offices of Avi Ukraine International

Offices of Avialinii Ukrayny

Restoration of Antonov Aircraft Factory

Residential project - Mihaylivska Street

National Bank of Moldova

HEAD OFFICE

40-zichia zhovtnia 19/21
KYIV, UKRAINE.
TEL (044)264-5964
FAX (044)264-8880

TORONTO OFFICE

41 Old Burnhamthorpe Rd
Etobicoke, Ontario.
TEL (416)695-1733
FAX (416)695-7530

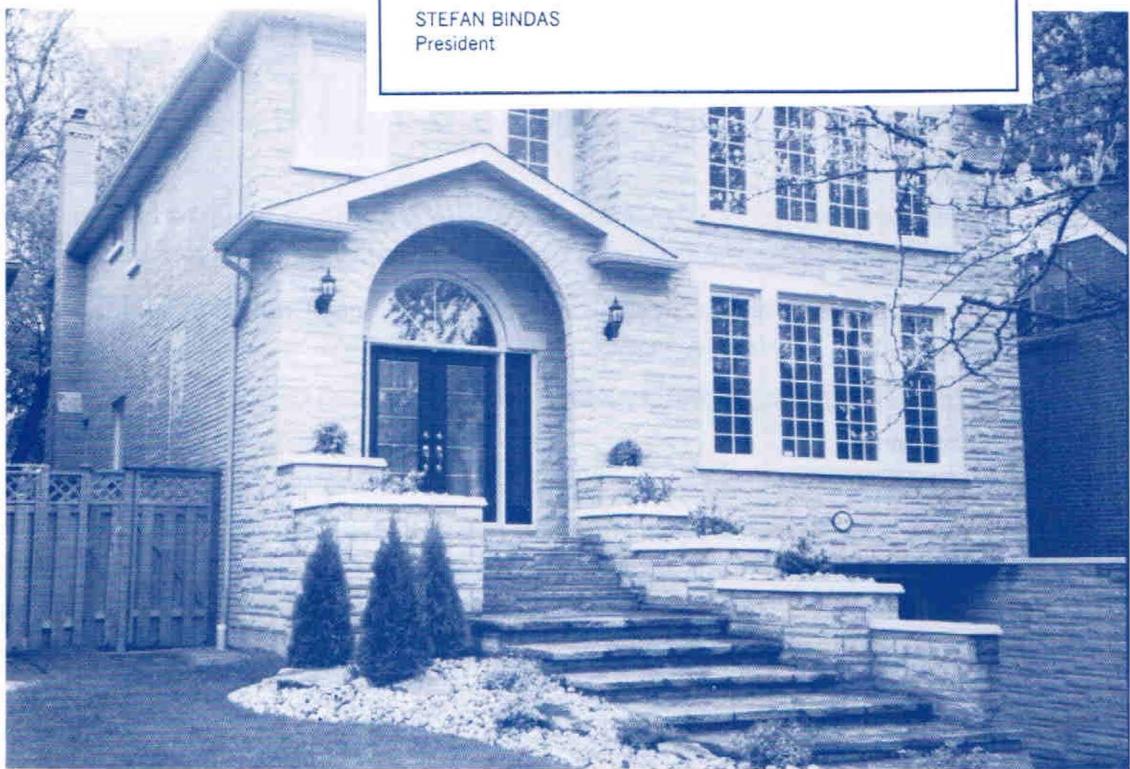
BUS: (416) 626-0349
PAGER: (416) 379-6679

Bindas Masonry Inc.

ALL TYPES OF STONEWALLS WORK

STEFAN BINDAS
President

УКРАЇНСЬКИЙ БРАТСЬКИЙ СОЮЗ

БРАТСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ УКРАЇНЦІВ АМЕРИКИ І КАНАДИ

440 Wyoming Ave., Scranton, PA 18503

УКРАЇНСЬКИЙ БРАТСЬКИЙ СОЮЗ це:

- одна з передових братських і допомогово-забезпеченевих українських установ в Америці і Канаді
- всеукраїнська установа, що об'єднує американських громадян українського роду

УКРАЇНСЬКИЙ БРАТСЬКИЙ СОЮЗ СЛУЖИТЬ ЦЛІЙ УКРАЇПСЬКІЙ ГРОМАДІ:

- ★ допомагає студіючій молоді
- ★ допомагає українським культурним, громадським і церковним установам
- ★ удає перші гіпотечні позички на доми, в яких мешкають члени
- ★ утримує вакаційну оселю "Верховина" в Глен Спей, Нью-Йорк
- ★ спонзорує величаві Фестивалі Української Молоді на "Верховині"
- ★ спонзорує Танцювально-балетну школу Роми Прийми-Богачевської
- ★ спонзорує Спортивно-виховну школу "Чорноморська Січ"
- ★ видає тижневик "Народна Воля" з англомовним додатком до нього "Ukrainian Herald"
- ★ видає популярний ілюстрований англомовний журнал для молоді - "Forum"
- ★ удержує шпиталь в Києві для дітей Чорнобиля

За інформаціями звертайтеся до головних урядників у Канаді:

Петро Родак	- (416-255-8604)	Володимир Дмитренко	- (416-533-0039)
Уляна Стек	- (416-626-5649)	Зенон Крючко	- (204-582-8880)
Олександр Скоценко	(416-231-1364)	Олександр Ромась	- (514-365-1373)

Кредитова Спілка БУДУЧНІСТЬ

*Фінансова установа, яка служить українській громаді понад 43 років
підтримуючи діяльність наших суспільно-громадських організацій*

Запрошуємо Вас підтримувати свою Кредитову Спілку та
користати з наших безплатних послуг.

☐ Безплатні чекові конта	☐ Реєстраційні Пенсійні Пляни
☐ Можливість полагоджувати всі фінансові
справи телефонічно нашим безкоштовним
числом 1-800-461-5941	☐ Реєстраційні Пенсійні Доходові Фонди
☐ Термінові депозити	☐ Кредитова Картка MASTERCARD - з кожним
разом, що Ви користуєтесь цією карткою
певний відсоток призначений на громадські
цілі

2280 Bloor St. W., Toronto, Ontario M6S 1N9
140 Bathurst St., Toronto, Ontario M5V 2R3
4196 Dixie Rd., Mississauga, Ontario L4W 1M6
221 Milner Ave., Scarborough, Ontario M1S 4P4
913 Carling Ave., Ottawa, Ontario K1Y 4E3

(416) 763-6883
(416) 703-1326
(905) 238-1273
(416) 299-7291
(613) 722-7075

Видання здійснено заходами **Об'єднання українців "Закерзоння"**

Упорядник видання: Мирослав Іванік

Коректа: Анна Назарович

Переклад на англійську мову: Євген Ладна, ([e.l. translations](#))

Підготовування до друку: Гражина Садлик

Графічний знак "Акція "Вісла": Андрій Степан

Організаційні справи: Богдан Шевчик і Ярослав Крет

Надруковано в друкарні oo. Василіян, Торонто

